

ZEI I ...

Adrie Krijgsman

© 1992/2015 Adrie Krijgsman
www.adriekrijgsman.nl

*Insanity: doing the same thing over and over again
and expecting different results.*

(toegeschreven aan Albert Einstein)

De wind had een lange tijd in die ene, regenloze hoek gezeten. Later kwam hij onstuimig uit alle richtingen aangewaaid. Niemand kon toen vermoeden wat aanstaande was, niemand kon voorzien dat de tijd in een onontwarbare kluwen zou vastlopen.

Ergens in een kleine kamer, achter een houten bureau, zat Jeroen. Door een openstaande deur dreef zo nu en dan een vleugje zomerlucht naar binnen, nestelde zich in longen en bloedbaan en dwong tot volle bloei van zijn fysieke gesteldheid. Maar mentaal bevond Jeroen zich nog altijd in een lenteperiode, een lente die nooit tot zomer was gerijpt. Er was alleen die heftige aanzet geweest, dat knellende uitbotten van knoppen, waarna een late vorstperiode ze weer tot gedroogde, rimpelige krenten had verminkt (zijn huid vertoonde de tekenen). Sommigen, die Jeroen oppervlakkig kenden, noemden hem daarom wel schertsend 'het eeuwige lentekind.' Pas veel later, nadat de vele verhalen die over hem de ronde deden mij ter ore waren gekomen, begreep ik enigszins waarom.

Op het bureau lagen wat paperassen, een schrijfblok, een foto en een gladde ronde kiezelsteen. Lange tijd keek hij hoe deze relikwieën zijn op zijn handen steunende hoofd besprongen, voordat hij een pen pakte en begon te schrijven.

Schrijfblok:

Ik, Jeroen, ontsla mij van de verantwoordelijkheid mens te zijn. Wie vroeg mij ooit dit te aanvaarden, dit opgedrongene, deze onmogelijkheid van onmogelijkheid? Ouderlijke verwachtingen heb ik niet erkend, of niet herkend in vervulling. Daarom ik, en ploeg ik door de ongekende aarde, door het onkenbaar, donker denksysteem, in onbepaalde richting.

Even richtte hij zijn hoofd op, herleefde de beeltenis op de foto en schreef verder, zo zelfverzekerd nu dat die herleving bijna niet anders dan een verlossing uit een beklemmend heden kan zijn geweest.

Foto:

Haar linkerhand ligt op de leuning van de stoel. Twee vingers staan in de positie om verticaal omhoog te lopen, of om te trommelen op het met boenwas ingewreven hout van de leuning. De hand blijft waar hij is, de vingers in verstarung. De arm aan de hand loopt met een knik omhoog in de boog van de schouder. Het hoofd hangt iets opzij, naar rechts, waardoor een litteken op de linkerwang zichtbaar is. Het gezicht lijkt te treuren, gestold in *dolendo*, de stem van verdriet die in gedwongen zwijgen opgesloten zit in de starende ogen, gericht op een wijheid zo ver en zo leeg dat het daar altijd nacht moet zijn, schimmenloos en doods. Gedooft in de stilstaande tijd zit in de linkerhand van de vrouw een sigaret tussen wijs- en middelvinger. De duim tegen het mondstuk. Een lange askegel

hangt er bewegingloos onder, de rook er onbeweeglijk boven. Het tableau-vivant wacht op het voortgaan van de tijd.

Hij pauzeerde en liet een goedkeurend gemompel horen.

Kieselsteen:

In de woestijn ligt een kiezelsteen in het zand; groot en met vloeiende, vrouwelijke lijnen. Het is er windstil en de zon brandt boven okeren heuvels. Hier heerst de eeuwigheid van de hemelbuik. Niets groeit er. Niets doet er aan leven denken. Het lijkt of de tijd er normaal voortgaat. Alleen de zon wacht op een teken.

Jeroen had nu, buiten zichzelf om, maar toch in zichzelf, twee gefixeerde situaties gecreëerd: Een vrouw in een stoel en een steen in een woestijn. Duizenden kilometers van elkaar verwijderd, maar toch, door zijn toedoen samengekomen op hetzelfde moment.

Als de tijd stil staat, dacht hij, is alle afstand verdwenen.

Hoe nu verder te gaan in deze tijdloze, schijnbaar dode wereld? Hoe moest hij aannemelijk maken dat hijzelf in zo'n wereld gewoon kon doorleven en alles zien, ervaren en beschrijven? Hij zou een God zijn, of een gek. En geen van de twee opties leek hem nu bepaald een aantrekkelijk perspectief.

Zijn denken devalueerde al snel - en naar mijn zin een

beetje *te* snel - tot apathisch gepieker. Met vochtige ogen keek hij naar de foto en mompelde over ijsbloemen op de ramen en over vlokkig licht dat als sneeuw over het landschap viel.

Teder, als had hij een mooie vlinder gevangen, nam hij de foto in zijn handen en bracht hem dichterbij zijn gezicht. Rillend drukte hij zijn ellebogen tegen zijn ribben. Door het trekken van zijn gelaatsspieren verschenen er kleine putjes in zijn kin.

"De tijd Jeroen," fluisterde ik, om zijn gedachten af te leiden van die betreurde vrouw op de foto.

Jeroen stond resoluut op, pakte een al jaren kapotte wekker uit een kast, sloopte het glas er uit en bewoog de secondewijzer een stukje vooruit. Op de foto viel as op de vloer. De vingers van de vrouw bewogen zich. En boven de gladde kiezelsteen verschoof nauwelijks waarneembaar de zon. Dit bood mogelijkheden. Zolang hij de tijd vasthield, of zolang hijzelf zou kunnen denken met de snelheid van het licht, zou de relatieve beweging tussen tijd en gedachten nihil worden. Het vraagstuk leek hem niet meteen oplosbaar, dus concentreerde hij zich voorlopig op de wekker.

Het was prachtig mooi weer. De zon hing bleek in de heilige hemel en het was aangenaam warm. In de sloten stonden kleine golfjes bewegingloos te spiegelen. Afgezien van het geluid van zijn voetstappen was het doodstil.

Nu hij als alleenheerser de wereld haast letterlijk in

zijn hand had, moest hij er omzichtig mee omgaan. Het was een zware verantwoordelijkheid om een machtig mens te zijn, iets waarvan hij zichzelf, nog geen kwartier geleden, zwart op wit in het schrijfblok ontslagen had. Maar wie anders dan de mens kon verantwoordelijkheid dragen? Hij moest op zijn besluit terugkomen. Hij, en hij alleen, was verantwoordelijk voor zijn wereld. Geen medemensen, geen goden. Niemand dan hijzelf.

Hij slenterde naar een paar auto's die midden op de weg stonden, bleef bij een ervan staan en keek naar de bestuurder, die met een stuk brood half uit zijn mond achter het stuur zat. Gekke gezichten hadden mensen zo, asymmetrisch en verwrongen, betrapt in hun lelijkheid. Waarschijnlijk had de bestuurder zich 's morgens nog geschoren, tanden gepoetst, een neushaar verwijderd. Niet wetend enkele uren later met een lachwekkend gezicht in een soort wassenbeeldenmuseum voor joker te zitten. Ook al was het maar voor één persoon. Verderop hing een vlucht eenden in de lucht, zonder hun vleugels te bewegen, als vuiltjes aan het hemelraam. Met verbazing keek hij naar de mensen. Sommigen met slechts één voet op de grond, helemaal uit balans. Althans, zo zou dat normaal gesproken zijn. Zonder de factor tijd was immers alles in evenwicht.

Wonderbaarlijk, dacht Jeroen, en vroeg zich af hoe alles in beweging zou komen als hij de tijd weer toestond verder te gaan. Zou dat langzaam gebeuren? Of zo dat alles meteen op volle snelheid was? Zouden auto's in een picoseconde op volle snelheid kunnen rijden, zouden de

nekwervels van de bestuurders als luciferhoutjes ... Hij huiverde. Bwahn. Eng!

Toch kreeg geleidelijk zijn nieuwsgierigheid de overhand. En dat moest ook wel. De wereld zou niet voor eeuwig stil kunnen blijven staan. Nou ja, wel kunnen. Maar waren de mensen daarmee beter af dan met een gebroken nek? Hij haalde de wekker uit zijn tas, haalde diep adem en gaf een tikje tegen de secondewijzer. Als een explosie scheurde het lawaai de stilte aan stukken: Voortrazende auto's, geschreeuw en stemmen van mensen, fluiten van vogels, wind. Alles was misschien nog wel in minder dan die ene picoseconde in beweging gekomen, alsof de tijd nooit onderbroken was geweest. Eén, hooguit twee seconden. Daarna, even ploseling als het gekomen was, verdween het lawaai, stonden de auto's weer stil, zonder remweg, zonder gillende banden. Zomaar, pats-boem, stil! Silentium altum.

Voorzichtig deed hij de wekker in zijn tas. Tijdens het lopen schoot het ineens in zijn hoofd: Zeno! De paradox van Zeno van Elea. Was het toch waar? Was alle beweging ondenkbaar? De pijl die op elk gegeven ogenblik gedurende de vlucht in rust is? Zeno's paradoxen waren weerlegd met het argument dat de tijd niet uit een reeks van tijdstippen bestond maar gestadig, schokloos voortging. Maar die schokken had hij nu juist wèl ervaren. Sterker nog, hij kon ze persoonlijk bewerkstelligen. Maar ja, wie was er ooit wijzer geworden van theorieën? De praktijk, daar kwam het op aan. Zijn fantasie en zijn handen beheersten de

wereld, niet zijn theorieën.

Zo zou het vaker moeten zijn, dacht hij, terwijl hij naar een huis liep. Zo stil. We moeten niet willens en wetens de tijd draaiende houden, maar hem regelmatig stil zetten en genieten van de eeuwigheid en de daarin heersende rust. Weg met de tijd, de klokken, de discipline.

Bij het huis aangekomen twijfelde hij even. Zou hij de inwendige duisternis van het huis binnengaan? Niemand zou hem zien, en wat niet waargenomen wordt is schuldloos.

In de keuken stond een vrouw tegen het granieten aanrecht, klaar om zodra de tijd dat toeliet haar werk, het bereiden van het eten, te hervatten. Jeroen groette haar met een monter "goedemorgen" en liep door naar de woonkamer. Er hing een smerige, ziekelijke lucht. Een man zat futloos onderuitgezakt in een fauteuil, met een krant en een glas jenever dat op weg naar zijn mond tot stilstand gekomen was.

Ze zijn er nog, dacht Jeroen, de hoekstenen, de maatschappelijke steunpilaren, de echtelijke monolieten waarop emancipatiegolven stukslaan tot machteloze spettertjes.

Onderweg naar de trap, om eens boven te gaan kijken, stootte hij pardoes met zijn tas tegen een deurpost. De tijd werd afgeschoten en het lawaai knalde de kamer in. "Wat moet dat godverdomme!" schreeuwde de man. Hij liet zijn jeneverglas vallen, greep een bloemenvaas van tafel en gooide die met een feilloze precisie naar Jeroens hoofd. Het projectiel vloog door de lucht en bleef op enkele tientallen centimeters van Jeroens gezicht tussen een pla-

fonnière en een bijzettafeltje hangen, met een kromme, glasheldere ijspegel van water eraan.

Jeroen slaakte een zucht, zweetdruppels parelden op zijn voorhoofd en met knikkende knieën keek hij naar de woeste blik in de ogen van de man.

Vluchtend voor de verstikkende, onheilspellende stilte werd Jeroen onderweg, in de keuken, getroffen door de wijd opengesperde ogen van de vrouw, en de schreeuw die in haar mond bevroren was. Hij haalde een paar maal diep adem om de angst en het bonken van zijn hart weer onder controle te krijgen. Toen dat min of meer gelukt was probeerde hij een stuk brood van het aanrecht te pakken, maar het leek wel een vastgemetselde steen. Hard en massief. Een consequentie van tijdstilstand? Hij probeerde een haar van de vrouw te bewegen. Zelfs breken ging niet.

Het wordt een onmogelijke geschiedenis op deze manier. Hoe kan Jeroen tussen de luchtmoleculen doorkomen als alles zo onbeweeglijk is? Hoe kan hij de lucht inademen? Hoe kan het licht en warm zijn als de atomaire beweging tot stilstand is gekomen?

Moet ik de ene uitzondering na de andere invoeren alleen om de voortgang van het verhaal? Nee, Jeroen moet alles kunnen bewegen, of niets. Maar zelfs dan, als hij alles kan bewegen, dan nog zijn de problemen niet opgelost. Stel dat ik hem laat zwemmen. Zal het water zich achter hem moeten sluiten tot een licht gerimpeld vlak? Of zal hij als menselijke ploeg een voor door het oppervlak moeten trekken?

Maar zien hoe het loopt, dat lijkt me het beste. Eerst de praktijk, misschien later de theorie. Per slot van rekening ben ik geen wetenschapper maar verhalenschrijver.

Jeroen pakte een stuk brood van het aanrecht en sneed een plak kaas af. Al kauwend genoot hij van het nog steeds geelachtige, gefilterde licht, dat als een streling zonder beweging over het land lag en waarin warmte, schoonheid en vredige stilte ongedwongen samenkwamen.

Zou het niet altijd zo kunnen zijn, dacht hij. Zonder geforceerde bewegingen, vrij van ongewild uitgesproken woorden, van overbodige zinnelijkheid en elke dwangmatige handeling?

Hij liep lukraak een paadje in en slenterde verzonken in transparante mijmeringen langs de oever van een in de zon glinsterend meertje. Halfverscholen achter een felgeel, driehoekig zeil leunde een windsurfer op z'n gemakkie tegen de bewegingloze wind. Een paar eenden lagen rommelig uitgestrooid over het water. En plotseling voelde hij hoe een goedgezinde sylfide hem liefdesteder van de aarde verhief en hem in langzaam dalende vlucht naar de bloeiende struiken liet glijden.

Daar stond hij, de zangvogel, zoetzinger, verlegen naar een tussen de struiken verscholen, topless zonnebadend meisje te kijken. Ze lag languit op haar rug, de handen onder haar bleke hoofd. Stil, vredig en verlost van de tijd. Hij ging op zijn hurken naast haar zitten en keek zich verloren in stille bewondering. Met de top van zijn middelvinger streek hij over de oneffenheid van een litteken

op haar linker wang. Hij was zich bewust van de gemeenheid van die aanraking, het overrompelende van zo'n handeling tegenover een volkomen weerloos wezen. Toch kon hij het heftige verlangen even tegen haar aan te gaan liggen niet onderdrukken. Hij voelde de verstilde warmte, het dorstlessende geluk nu hij in de woestijn van het heden een oase van verleden bereikt had. Kon dit misbruik zijn? Aanranding?

Hij stond op - in elk geval was het een schending van de persoonlijke integriteit - plukte wat bloemen in de omgeving en spreidde die, als een aureool om haar hoofd, uit over het gras.

Hij zette de wekker een paar uur vooruit en wandelde rond het meertje, genietend van de wind, de vogels, de golfjes en alles wat de natuur verder zo mooi maakt als die in beweging is. Bij een bushalte wachtte hij tot er een bus stopte en stapte in. Zat ze daar. De bloemen in haar hand. Hij ging naast haar zitten en zei wat schuchtertjes dat ze mooie bloemen had.

"Ja, gekregen," zei ze glimlachend.

"Een aanbidder?"

"Dan wel een stille."

Jeroen vroeg of ze hem zou geloven als hij beweerde die aanbidder te zijn. Met een volle lach schudde ze ontkennend haar hoofd. Zelfs niet als hij zou zeggen dat ze van schouder tot schouder in een kring om haar hoofd lagen? Ze streek gedachteloos met haar vingers over de rugleuning van de stoel voor haar, zweeg een poosje, keek naar Jeroen en vroeg of hij zin had met haar mee te gaan.

Iets drinken.

Nadat ze waren uitgestapt en een stukje hadden gelopen wees ze naar een vervallen loods.

"Daar, daar woon ik. Het ziet er vervallen uit maar binnen valt het wel mee."

Jeroen liep achter haar aan, over de stenen die op de modderige vloer van de loods waren gelegd. Hij keek naar haar benen en de hoge, jongensachtige billen onder haar short.

"Hier is het," zei ze, nadat ze een gammele metalen trap waren opgegaan. Ze deed de deur open, waarachter een brede gang met een zestal deuren zat.

"Woon je hier alleen?" vroeg Jeroen.

"Nee, met mijn vader." zei ze. " Maar trek je daar niks van aan. Ik mag veel, omdat hij me nodig heeft."

Ze keek Jeroen een ogenblik aan, met een verborgen peinzen ergens ver achter haar ogen, tot alles vervlogen was, als dunne mist was weggewaaid in een aanwakkerende avondwind. Ergens achter een deur klonk een vreemd gestommel. Niet bepaald een prettig geluid, vond Jeroen. Het zou niets voor hem zijn om in zo'n lugubere loods te wonen. De deur ging open en een zware, onvriendelijke stem vulde de holle gang.

"I ..., kom hier. Er moet nu godv ..."

Toen pas zag de man Jeroen staan - "o, pardon" - kwam naar hem toe en schudde hem de hand.

"Van Hagen, Frits."

"Jeroen," zei deze, enigszins overdonderd.

"U kunt beter gaan," zei Van Hagen. "We hebben nog veel

werk te doen."

Jeroen keek naar I ..., die in een leeg vertrek ergens in haar achterhoofd als een gevangene van zichzelf op en neer liep, met gebalde vuisten en betraande ogen.

"Ga maar," zei ze met een onzekere, trillende stem.

Jeroen aarzelde. Die maffe Van Hagen met zijn mengeling van onbeschoftheid en formele vriendelijkheid vertrouwde hij niet. Moest hij I ... bij zo'n ongelikte zak achterlaten?

"Doof?" Het Van Hagenhoofd was rood aangelopen.

"Kom volgende week maar eens langs, als je nog wilt," zei I ..., nu wat beheerster, alsof ze de situatie onder controle leek te krijgen.

Ruw duwde Van Hagen haar een kamer, wierp Jeroen een vijandig "Rot op!" toe. Daarna sloeg de deur dicht.

Tijdens de terugweg door de loods welden er nog wat verdedigingswoorden in Jeroen op. Hij besepte dat als hij die tot Van Hagen gericht zou hebben ze afgeketst zouden zijn op zijn zware vuisten en vermoedelijk had hij dan nu met kapotte lippen gelopen, of erger. Hij liet een snijdend "verdomme" door de loods klinken.

Buitengekomen viel de wereld weer stil, hing de schemer als een zware deken over het land. Nu pas drong het tot hem door dat het meisje leek op iemand die hij van vroeger kende.

Jeroen schatte de leeftijd van de gesoigneerde, tijdvreemde man zo rond de vijftig. Zelfs in het schuchtere cafélicht was duidelijk zijn verkreukelde gezicht te zien. Gekleed in een zwart kostuum van perfecte snit zat hij aan de bar, zijn donkere haren plat achterovergekamd en met een gladgeschoren gezicht. De overige cafégangsters waren van een heel wat sjofeler slag. Jeroen moest even denken aan de spreekwoordelijke vlag op de modderschuit, hoewel hij in de regel heren in kostuum als meer bemodderd beschouwde dan grondwerkers, waarbij het woord 'modderschuit' overigens een wat wrange pindakaassmaak opriep. Een tegen het verhemelte vastgeplakte tong. Maar dat niet alleen, ook dikke moeders met zondagse hoedjes, jaren vijftig vaders met een sigaar van de baas. Nee, dan liever het woord 'vlag,' daar had hij prettiger associaties bij. Een dun zomerjurkje dat in de wind om een meisjeslichaam vlinderde en ...

Ergens achter in de zaak klonk het perverse geluid van een gokautomaat. Buiten viel in de late schemer de eerste herfstregen schuin door de gele kegels van de straatverlichting.

Nadat de man een tijdje ontsteld op een velletje papier had zitten krabbelen, wat met diepe zuchten gepaard ging, liep hij naar de telefoon. Zodra hij terugkwam vroeg Jeroen of het goed was als hij even naast hem kwam zitten. Zomaar, en door zichzelf ook onbegrepen, had hij de vraag gesteld.

Verbaasd en met een dunne glimlach keek de man Jeroen aan. "Als u een pilsje met me wilt drinken?" Hij stak zijn rechterhand toe: "Van Hagen."

"Jeroen," zei deze op zijn beurt en schudde de zware, grove hand. "Van Hagen? Van Hagen tot wàt?"

"Maak er dan maar Frits van, Frits van Hagen. Mijn excuses voor het formele gedrag. Nogal eigenaardig in zo'n café, besef ik nu, maar het is er de dag voor."

"O ja?"

Van Hagens eeltige handen, de excuses ... Er klopte iets niet. Het kostuum niet. De formaliteit niet. Het was allemaal wat tegenstrijdig. Geen passend geheel.

Van Hagen bestelde twee pilsjes; nog steeds op die formele toon. De barkeeper keek Jeroen aan met een blik van: 'Zo jongen, daar kun jij wat van opsteken.'

"Mag ik vragen wat je geschreven hebt? Of vind je het indiscreet?"

"O, dat. Noem het een gedicht of zo. U mag het wel lezen."

Wat nonchalant gaf hij het papier aan Jeroen, die nadat hij het gelezen had vroeg: "Ook al ontevreden met de geboorte?"

"Iets dergelijks. Maar dan als dagelijks gebeuren, telkens opnieuw met ongerepte illusies, hoop, toekomst of wat dan ook beginnen. Als acteur de werkelijkheid willen zien. Dat soort pogingen. Maar al dat willen en pogen, ook daarmee zitten we weer middenin de narigheid. Of we het willen of niet. Dat eeuwige willen, dat moet eens uitgebannen worden ten gunste van het zijn. Of het niet-zijn."

Als je het ver genoeg doortrekt zijn dat synoniemen. Maar of dat juist is?"

Jeroen keek naar Van Hagens handen, die onophoudelijk een bierviltje in het rond draaiden, en reageerde gelaten op een ironische kwinkslag van de barkeeper. Die leunde ongeïnteresseerd tegen de rand van de spoelbak en had waarschijnlijk ongewild Van Hagens monoloog aan-gehoord.

"We moeten maar eens gaan," zei Van Hagen. "Of had u andere plannen?"

"Had ja ... Nee, eigenlijk niet. Hoe bedoel je?"

"Dan drinken we er bij mij thuis nog een, als u zin hebt."

Jeroen gebaarde naar de barkeeper dat het met de rekening wel in orde kwam. Van Hagen betaalde en gaf een karig footitje. Buiten hing een onbestemd, geelachtig licht en was de wind flink aangewakkerd. Ineengedoken tegen de regen liepen ze naar een oude, witte Mercedes, die een paar huizen verder geparkeerd stond. Terwijl Van Hagen naar zijn sleutels zocht liep Jeroen om de wagen heen, keek naar binnen, naar de zwartleren bekleding, de paraplu en de aktentas op de achterbank.

"Ik kan ze verdorie niet vinden," zei Van Hagen terneergeslagen. "Waarschijnlijk in het café laten liggen."

Ze liepen terug. Sleutels waren er niet gevonden. Na al zijn zakken te hebben afgezocht belde Van Hagen een taxi.

"Industrieweg," zei Van Hagen tegen de chauffeur. "En zo snel mogelijk graag. Ik moet om acht uur op kantoor zijn voor een vergadering."

Wel godverdomme, dacht Jeroen. Ging hij met zo'n pief mee om nog wat te drinken, werd hij op een vergadering in een of ander muffig kantoor gedumpt.

Hij zou natuurlijk met de taxi terug kunnen rijden. Maar dat vreemde, onbestemde gevoel over de houding van Van Hagen, die tegenstrijdigheid, zijn hele manier van doen had inmiddels zo'n nieuwsgierigheid opgewekt dat Jeroen het met zijn angst op een akkoordje gooide. Doorzetten!

Nadat Van Hagen betaald had stapten ze uit. Troosteloosheid alom. Vervallen gebouwen, een enkele straatlantaarn en in geen velden of wegen een mens te bekennen. Jeroen stak wat nerveus een sigaret op. Als Van Hagen hem koud wilde maken was dit de meest perfecte plek op aarde.

Met ijskoude ingewanden liep Jeroen achter Van Hagen aan, door geuren van natte grond en roestig ijzer, langs een scheefgezakt gaashek, een knarsende deur door, een hol klinkende loods in waar de duisternis slechts werd gebroken door spiegelingen in de waterplassen. Bijgelicht met Van Hagens zaklantarentje liepen ze over losliggende stenen naar een metalen trap. Bovenaan was een streep licht zichtbaar. Drie maal bonsde Van Hagen met geweld op de metalen deur. Het geluid stuiterde door de loods, deed hem trillen maar nog niet instorten zoals Jeroen vreesde. Begraven te worden onder ijzer en golfplaat leek hem maar niets.

Een jonge vrouw van even in de twintig en met een bleek gezicht deed de deur open. Even keken haar ogen

glazig naar Jeroen. Daarna draaide ze zich om en liep de gang in. Met een weids armgebaar duidde Van Hagen hem naar binnen te gaan.

"I ... heb je een moment," riep hij.

Sjokkend kwam het meisje terug. Ze had een vervaalde groene blouse aan, een zwarte broek, afgedragen gympen.

"Mag ik je even voorstellen. Jeroen."

Jeroen stak zijn hand toe. Voelde een ogenblik de hare koud en krachteloos in de zijne liggen.

"Mijn secretaresse. I ..."

Zonder een woord te zeggen liep ze weer weg. Een kamer in. Van Hagen volgde haar en vroeg Jeroen een ogenblik te wachten. Hij wees op een deur. Een azijnachtige lucht sloeg Jeroen op de keel toen hij de kamer binnenging. Hij hoestte, ging zitten in een van de schimmelige leren stoelen en stak een sigaret op.

De zwarte, mistroostige avond hing achter de metalen spijlramen, waarin het meeste glas gebroken was en de wind met de loshangende scherven speelde. Een luguber gerinkel. Vanaf het plafond vielen zware druppels naar beneden, uiteenspattend in de vochtige plekken op de vloer, glinsterend in het licht van een klein peertje dat gelukkig op een redelijk droog gedeelte aan het plafond hing. In het vertrek stonden, afgezien van de stoelen, nog een tafel en langs de muur een paar vaalgroene, roestige archiefkasten. Jeroen nam een slok uit de jeneverfles die op tafel stond. In een aangrenzend vertrek hoorde hij iemand op een schrijfmachine tikken en ergens ver weg klonk het verwaaide geluid van een scheepshoorn, zwaar

en verminkt uit een hoek van de nacht. Jeroen dacht aan de dood, die hij rond het gebouw voelde spoken, stil en stiekem, wachtend op het juiste moment om toe te slaan.

Van Hagen schreeuwde. Het getik van de schrijfmaschine hield op. Er liep een rilling over de vloer. Door de ramen klonk het sterker wordende steunen van de wind. Jeroen bleef zitten en loog tegen de lamp dat het de muur was die kraakte. In de betrekkelijke stilte die daarop volgde, en die voorafging aan het kille schreeuwen van I ..., hoorde hij buiten de golven klotsen. De loods moest dichtbij het water staan. Iets ook hoorde hij ritselen, achter hem in een hoek van het vertrek. Een rat misschien, of een muis.

Hij vloog overeind, naar de deur, de gang door, de kamer in die Van Hagen en I ... eerder waren binnengegaan en riep: "Frits, verdomme!"

I ... lag in een hoek, een beetje bloed aan haar onderlip, en huilde.

"Sodemieter alsjeblieft op jij," zei ze snotterend tegen Jeroen, als zou hij de oorzaak van de situatie zijn.

"Maar ..."

"Bent u doof?" beet Van Hagen hem toe en liep met dreigende pas in Jeroens richting.

"Ja maar ... Jezus, dit kan toch niet! Dit kun je niet maken man!"

"Ik had u gezegd te wachten. Dit is een puur zakelijke aangelegenheid en die gaat u niets aan."

"Je bent gek Frits, volkomen..." Maar voordat Jeroen zijn zin af kon maken zei I ..., op een onverwacht gelaten

toon: "Laat nou maar. Misschien praten we er later nog wel over."

Volkomen uit het veld geslagen door deze abrupte wending droop Jeroen af, zich verontrustend over dat ene woord 'misschien.' Hoezo misschien?

Weer terug in zijn stoel, in de azijnlucht, moest hij veel gerookt en gedronken hebben. Toen hij wakker werd was het licht en herinnerde hij zich nog vaag de gebeurtenissen van de voorgaande avond. De jeneverfles was bijna leeg en op de ingerotte houten vloer lagen een tiental uitgetrapte peuken. In zijn mond hing een laffe smaak en ergens in zijn keel leek iets groots en scherp te zitten. Een hoekige dode egel, of iets anders irreëls. Toen hij opstond voelde hij om zijn hoofd, ter hoogte van zijn slapen, een te kleine doornenkroon knellen. En als niet langzamerhand de gebeurtenissen van de vorige avond helderder waren geworden was hij rijp voor Golgotha geweest. Met het kruis nog zwaar op zijn rug liep hij de gang in en zag door een open deur Van Hagen achter een bureau zitten. Met een verspilde blik keek hij door de vuile ruiten en leek in de wazige, vlekkerige verte van de ramen naar het mystieke alomvattende geheim te zoeken. Een generische bezigheid, waarvan hij wist dat die, althans bij hem, nooit tot resultaat zou leiden.

"Het spijt me," zei Van Hagen, verbaasd dat Jeroen daar nog stond. "De vergadering is nogal uitgelopen. U moet het me maar niet kwalijk nemen. En dat allemaal voor niets. Ik kon niet nog lager inschrijven. Dan had ik het met

verlies moeten doen en mijn financiers ..."

"Waar is I ...?"

"I ...? Die zal na de vergadering wel naar huis zijn gegaan. Had u haar nog willen spreken?"

"Je hebt haar afgetuigd, schoft!"

"Haar werk is niet altijd eenvoudig. Maar als u het weten wilt, vraag het haar. Maandag om half negen is ze er weer."

Jeroen begon te twijfelen. Was het een droom geweest, een door de jenever aangewakkerde fantasie? Of werd hij grovelijk belazerd? Hij vermoedde het laatste, want hoe wel hij zich door dromen en fantasieën vaak tomeloos liet meeslepen wist hij altijd wel de verschillende werkelijkheden gescheiden te houden en lagen ze in het archief van zijn geheugen gescheiden opgeslagen.

"Zou je mij haar adres willen geven?"

Van Hagen rilde, alsof de vraag als een dun straaltje ijswater over zijn rug liep. Hij richtte zijn hoofd op en keek Jeroen nu aan met ogen waarin alle oorlogssyndromen, verloren gegane relaties en financiële aderlatingen in een stroom van alcohol meedreven.

"Wat wilt u toch van haar?"

Hij stak weer een sigaret op, waarvan de rook in lange, grijze slierten tot boven zijn hoofd kringelde, afboog en verdween. Simultaan met het inschenken van een restje bier leken zijn gedachten op te gaan in de wolken van schuimbelletjes, in het bruisen en kolken.

"Wat. O, wat?" zuchtte hij en vervolgde met bestorven stem: "Als u haar een keer wilt gebruiken kan ik dat voor u

arrangeren. Welke diensten u ook van haar verlangt. Maar ontnem mij haar niet. Ze is de enige nog overgebleven kracht, de beste en meest toegewijde. Alle anderen heb ik al moeten ontslaan wegens malversaties en werkweigering. Ik zie liever dat u weggaat, maar daar bent u zichtbaar te halsstarrig voor."

Hij deed zijn bureaulade open, haalde er een sleutel uit en gaf die aan Jeroen.

"De kamer aan het eind van de gang. Maar houd u mijn woorden in gedachten. Alstublieft! En blijf u niet te lang."

Jeroen klopte een paar maal zachtjes op de deur. Stak toen hij geen antwoord kreeg de sleutel in het slot en opende haar. I ... lag in foetushouding op een kale matras te slapen, met een paar haarlokken aan haar bezwete gezicht geplakt. De groene blouse was gescheurd en de sluiting van haar broek stond open. Jeroen maakte haar wakker. Ze schrok heftig en keek hem aan met ogen waaruit een autonome angst sprak. Hij probeerde haar ervan te overtuigen dat ze niet bang voor hem hoefde te zijn.

"Weet hij dat je hier bent?"

"Ja. Hij heeft me de sleutel gegeven. Zou gaan slapen."

"Je kunt beter gaan," zei ze, met een iets opgeklaard gezicht. "Het heeft geen zin. Ik heb al genoeg met schoolmeesters gepraat, met dominees, bezorgde vaders en liefhebbende moeders, directeuren die me een betere baan kon bieden en minnaars die me een gelukkiger leven in het vooruitzicht stelden. Ik heb maar *één* leven. En dat is dit. De rest is gefröbel, is vluchten naar een goed pensioen in

het vooruitzicht, zoeken naar een baan met wachtgeldregeling. En ik verdom het om tot m'n tachtigste in een couveuse te leven!"

Getroffen door de rust en beheerstheid van haar toch krachtdadige woorden keek Jeroen haar aan. Niet wetend wat te zeggen. Het was bepaald geen redding, zoals hij die zich min of meer had voorgesteld. Het neigde haast naar het tegendeel.

"Kom, dan breng ik je naar de weg," zei ze.

Zwijgend liep hij achter haar aan de metalen trap af, door de loods, het abstracte bouwwerk van hoeklijnen en T-balken, zonlicht en gebroken ruiten. Haastig, maar niet hard liep ze langs de lange wand, schuurde ze met haar arm langs de afgebladderde verflagen, liepen ze over stenen die in de modder lagen, in de olieachtige waterplassen. Hij liep achter haar en keek naar de mooiste benen, de mooiste billen in de strakke, vaalzwarte broek en rook de grond- en ijzergeuren, het rottende onkruid en zo nu en dan een zinnelijk vleugje I ... Buiten, achter de knarsende deur, sloeg hij in de helheid van het overdadige herfstlicht een arm om haar schouder. Langs het scheefgezakte hek lopend was het nu niet meer de troosteloosheid van de bouwvallen die hij zag, maar de schoonheid van ruïnes.

"Als je hier de weg afloopt ben je over een kwartiertje bij de bushalte," zei ze kalm. "Denk je dat je van me los kunt komen?"

"Ben ik zo doorzichtig?"

"Nogal. En ook wel lief. Als je volgende week nog aan me denkt kom dan nog eens langs."

Hij liep in de richting die ze hem gewezen had, keek nog een paar maal om en zag haar gestalte prijken tegen het achterliggende roest. Nu pas drong het tot hem door dat het meisje leek op iemand die hij van vroeger kende.

Na die twee gebrekkige pogingen om contact met I ... te leggen had Jeroen mij te hulp geroepen. Het kostte me veel extra werk, iets waar ik beslist niet op zat te wachten. Maar goed, ik kende I ... een stuk beter dan hij. Ze had bij mij op school gezeten en jaren later hebben we heel wat mooie nachten met elkaar doorgebracht. En ook heel wat moeilijke, want I ... had beslist geen prettige jeugd achter de rug en die kwam vanachter de vrolijke façades nog weleens tevoorschijn. Ook later ben ik haar nog verscheidene malen tegengekomen. Al met al voldoende om een behoorlijk zicht op de situatie te hebben en Jeroen in elk geval een eindje op weg te helpen.

Toen we uit de bus stapten vroeg ik me wel af waar we nu eigenlijk naar op weg waren. Het hol van de leeuw? Mooie herinneringen aan het warme liefdesnest? En was er wel zoveel verschil tussen die twee? We hadden een en dezelfde bus nodig gehad om er naar toe te gaan en moesten de rest van de weg in dezelfde richting lopen. Het was volledig van mij afhankelijk, besefte ik. Niet van Jeroen, niet van Van Hagen, niet van I ..., niet van de plaats of de omstandigheden. Er is immers geen vijand die alleen maar vijand is, geen lief alleen maar lief. Alles draagt alles met zich mee en ieder voor zich is degene die de onderscheidingen maakt. Ieder voor zich is Themis, de dochter van Uranus en Gaea, met in de ene hand de weegschaal en in de andere hand het zwaard. Zo wegen we haat af tegen

liefde, goed tegen kwaad. Vroeger had ik nog wel de neiging met mijn zwaard in het rond te zwaaien als de weegschaal uitsloeg naar de kwade kant. Maar nooit werd het evenwicht hersteld. Het kwaad is niet uit te roeien, je kunt er alleen iets goeds tegenover zetten om de boel in balans te houden. Reden te meer om Jeroen te helpen, dacht ik zo. Het was ook niet voor niets dat Themis geblinddoekt was. Er werd wel altijd gesuggereerd dat het was om objectief te kunnen oordelen, maar volgens mij had ze gewoon geen zin om al die om recht smekende zeurpieten aan te kijken. Later heb ik me van mijn eigen geestelijke blinddoek weten te ontdoen en ontdekte ik, nadat ik me vrijwillig aan het heldere licht had overgegeven, dat ik mijn weegschaal van de hand kon doen en mijn zwaard terzijde kon leggen. Het evenwicht herstelde zichzelf.

We liepen over de klinkerweg, langs hekken waarachter autokerkhoven lagen, schroothopen, opslagterreinen, loodsen en kantoorgebouwen. Het was er rustig. De stilte werd slechts nu en dan verstoord door een vrachtauto. Een diffuus warm licht hing onder de hoge sluierwolken en wanneer de temperatuur iets hoger was geweest had ik me in de tropen kunnen wanen, een rommelige rivierhaven in Zuid-Amerika, of Azië, waar de snelheidsmaatschappij, de overbodigheidswereld nog niet is doorgedrongen. Maar ook hier was er blijkbaar een stukje aan ontsnapt: De Industrieweg. In elk geval hing er hier nog verleden in de lucht, kreeg iets nog de kans om oud te worden, om langzaam te rijpen tot verval. Hier was nog

niet de vernieuwingsdrift ingetreden waarmee de hele maatschappij doorspekt was: Het nieuw, witter en jeugdig van de niets ontziende hypocriete speculanten, projectontwikkelaars en reclameboys. Een maatschappij waarin alles wat niet nieuw meer is een vroegtijdige dood sterft. Waarin alles na eenmalig gebruik wordt afgedankt. Waarin miljoenen, zich dagelijks bloed, zweet en tranen werkend, iets vervaardigen om het zo snel mogelijk weer te vernietigen.

De loods stond groot en bejaard tegen de gelige hemel. Een zwaar metalen skelet met roodstenen muren waardoorheen roestige balken liepen, met bijna glasloze ramen bovenin en met een doorgeroest golfplaten dak. Het ijzer moest vroeger groen geverfd zijn geweest, want die kleur schemerde op sommige plekken nog tussen de roestvlekken. Een lichtmast leunde loom tegen de dakrand. Op de dubbele, schuingezakte afrastering om het terrein zaten resten roestig prikkeldraad en in het gaas zaten talloze gaten. Het was nu alleen nog de schoonheid van verval die sprak, de symbolische teloorgang van de eigendommen van vroegere ondernemers.

We gingen door de metalen deur de bedompte duisternis van de loods in, de verbruinde atmosfeer. Spookachtige eenzaamheid dwaalde door het schroot, dook plotseeling op vanachter stutbalken en door aaseters aangevreten machines, half verscholen achter blindgroeïend onkruid. Een hogere vloer, die langs een lange kant van het gebouw had gelopen was gedeeltelijk ingestort. Hier en daar staken nog stukken balk uit de muur, als afgebroken botten. An-

deren waren er met anker en al uitgescheurd. De loods was een eigen leven gaan leiden, had zijn rechte hoeken scherp of stomp laten groeien, was door de jaren getekend met breuken en verzakkingen, verspreidde geuren van aftakeling en ademde met astmatische geluiden. Over de stenen, die als een soort hinkelbaan in de modder lagen liepen we naar de trap. Daar sprak ik met Jeroen af dat ik nu verder alleen zou gaan, dat hij even na mij naar boven moest komen en bij de deur moest wachten, tot ik hem zou waarschuwen de zaak van me over te nemen.

Met een droge mond en wat slappe knietjes ging ik de trap op, over de afgesleten en verrotte plaatijzeren treden naar boven. Daar aangekomen haalde ik een paar maal diep adem. Ik had I ... al zo lang niet gezien!

Na enkele malen kloppen deed ze de deur open en rook ik de vage azijnlucht waarvan Jeroen me verteld had. Na al die jaren herkende ik haar onmiddellijk, en niet alleen door het litteken. Met vermoeide ogen keek ze me ongelovig aan.

"Fijn dat je toch gekomen bent," zei ze. "Verwacht had ik het niet na vorige week. Kom binnen."

Ze glimlachte, maar die dunne glimlach kon de wallen onder haar ogen niet verbloemen, evenmin de vale afgematheid die op haar gezicht lag. We gingen aan een metalen tafel zitten en voorzichtig peilde ik naar de verblijfplaats van Van Hagen. Het was een hele opluchting toen ze vertelde dat die de eerstkomende week niet thuis zou zijn omdat hij voor een veiling in Londen zat. Ze moest hem die avond nog bellen, vanuit de stad, omdat hun eigen

telefoon al maanden afgesloten was.

"Wat wil je drinken. Pils? Koffie?"

"Voorlopig nog maar koffie."

Ze liep naar de keuken.

Op datzelfde ogenblik sprong ik zo zacht mogelijk naar de deur, liet Jeroen binnen en zei hem direct naar de keuken te gaan. En ikzelf ging pleite!

"Was het koud, toen je hierheen kwam," vroeg ze.

"Nee joh, heerlijk," antwoordde Jeroen.

"Dan kunnen we aan het water gaan zitten. Goed?"

Even later gingen ze met een thermoskan koffie de trap af, een stukje de loods door en via de achterdeur naar een rommelige kade.

Een dofgrijze, wat zwaarmoedig lijkende kustvaarder baande zich een weg door het met bladgoud belegde water. De golven van een dichterbij varende sleepboot werden door de beschoeiing klotsend teruggeslagen. Stuifspetters water sprongen los van de gekerfde planken, zilverkorrels, goudbrokkels. Van ver over het water klonken twee korte stoten op een sloopshoorn. Boven het dak van een overslagloods aan de overkant van de haven vlogen zwarte meeuwenstippen in het geelrode licht. Een rookpluim stond hoog boven een schoorsteen, welke op, boog af, vervaagde en groeide van onderaf weer aan.

Ondervoeding, dacht Jeroen. Banale gedachtenkronkels, maar zo was het.

Iets verderop langs de kade lag een schip. Mannen waren aan het schilderen. Jeroen hoorde hoe ze spraken. Waarover wist hij niet. Hij kon ze niet verstaan, alsof ze

een andere taal spraken. En misschien deden ze dat ook. Een bruinrood getekende vlinder streek neer op zijn knie en bleef met gespreide vleugels zitten. In de verte zag hij een zware hijs aan een dun draadje hangen. Het zou wel dikker zijn, een duimse staalkabel, maar toch ...

Ergens ver achter de havens moest de zee zijn, groot en vanaf het land glanzend geel in het middaglicht. Een zee van tijd, van verleden. Het schip verderop voer weg en liet een nu geheel lege kade achter die zich gelaten maar goeddelijk liet koesteren door de heldere zon. De hemel was strakblauw geworden en het werd warmer.

Jeroen richtte plotseling zijn aandacht weer op I ... Met de handen over haar schouders pakte ze haar shirt op de rug beet en trok het in een flitsende beweging over haar hoofd omhoog. Een bekend gevoel kroop in zijn onderlichaam op, en hij dacht hoe eenvoudig de natuur te werk ging. Hoe die in alle simpelheid dingen spontaan liet gebeuren en hoe wij mensen altijd maar weer proberen te temmen wat niet te temmen is. We willen onderdrukken en beheersen, willen macht, de ene wellust inruilen tegen de andere, totdat zaken beginnen te knagen, opschieten als onkruid. Verstikkend en wurgend dringen de jonge loten door de lagen waarmee we onszelf - wijzelf zijn de aarde - hebben afgedekt, waaronder we al het vulgaire en banale hebben weggestopt.

"Nog koffie?" onderbrak I ... zijn gedachtenstroom.

"Graag," zei hij, en vervolgde met excuses. "We zitten hier al een half uur en ik heb nog nauwelijks met je ge-

praat."

"Nou en? Ik zit lekker zo. Beetje mijmeren, een extra tintje opdoen. Waarom meer?"

"Tja ... misschien wil je wat vertellen over je ..." Hij onderbrak zijn zin. Wat zat hij nou te zeuren.

Met haar rechterhand aan haar kin keek I ... hem aan, te vergeefs het vervolg van zijn zin afwachting.

"Weet je," zei ze, "waar we hier nu zitten, de kade, de loods, was vroeger een goedlopend scheepsreparatiebedrijf."

Ze vertelde dat er vroeger veertig mensen in dienst waren geweest, in de tijd dat haar grootvader, een ambitieuze man, nog de eigenaar was. Toen zij een jaar of acht was had haar vader, Frits van Hagen, de zaak overgenomen. Iets wat haar grootvader eigenlijk nooit had gewild omdat hij wist dat dat de ondergang zou zijn. Frits was toen al niet uit kroegen weg te slaan, ging nooit nuchter naar bed en stond nooit voor de middag op. Ook liet hij zich in met vuile zaken. Volgens zijn zeggen ten voordele van het bedrijf, en misschien was dat weleens zo, maar dan een kort voordeel. In elk geval verdwenen de vaste rederijen uit het cliëntenbestand. Twee jaar was het nu geleden dat de laatste personeelsleden ontslagen waren, het hele machinepark als schroot was verkocht en er beslag op hun huis was gelegd. Alleen de loods was nu nog eigen bezit en de eerste jaren nog vrij van pacht; een overeenkomst tussen haar grootvader en de gemeente. Daarom ook woonden ze daar, zolang de loods het althans niet begaf. Het was gratis.

Ze had Jeroen tijdens het praten nauwelijks aangekeken, had meer voor zich uit zitten staren, tot ver over het glanzende water. Zover in de oneindigheid vermoedde Jeroen, dat ze niets dan ruimte had waargenomen. Hij had zijn hand op haar been gelegd, als een troostend gebaar, uit medelijden grenzend aan liefde. Een samenstelsel waarvan hij niet exact kon uitmaken welke gemoedsaandoening daarin de overhand had. Wat maakte het ook uit? Dat besepte hij pas op het moment dat ze haar hand op de zijne legde en haar vingers traag langs zijn knokkels liet glijden. Hij keek naar haar gezicht, dat een droevige blijk van vertrouwen uitstraalde. Alsof ze het zelf niet geloofde, haar vertrouwen wantrouwde.

Toen hij met zijn wijsvinger over het litteken op haar wang streefde en ze daarna begonnen te zoenen kreeg ik spijt dat ik Jeroen mijn plaats had laten innemen. I ... was nog steeds een mooie en levenswijze meid.

Over het verleden van I ... en dat van Jeroen, twee van de vele langgerekte mensen die repeterend over de wijzerplaat van één tot zestig lopen, valt fragmentarisch natuurlijk wel het een en ander te vertellen - *linkerbeen voorwaarts, rechterbeen voorwaarts* - met inachtnaam van het volgende:

Het gedrag van mensen kan nooit worden verklaard door het analyseren van mensen.

In vlugschriften beschreven keken azuren ogen over het land, over pleinen, in straten en schreeuwden modieuze monden krachttermen uit in de verondersteld weke geesten (bepaalde broeïnesten van het eigen slag uitgezonderd). Maar de stalen vuisten vol moralismen botsten spiegelend tegen de eigen belangen en alles bleef even ongrijpbaar als paradijselijk geluk enzovoort.

Jeroen daarentegen, wars van zinloos geweld tegen zinloos geweld, had zich voorgenomen om in zijn geest nieuwe gangen te graven, wegen aan te leggen en poorten te openen. Uit zijn geest zou hij de kadavers verwijderen, de spinsels en alle duïsternis die in hem was, totdat ten slotte een helder wit licht zou breken in een scala van fabelachtige kleuren, een schitterend spectrum waarin alles een plaats kon vinden.

Als mens, dacht Jeroen, ben ik een mens en sta ik hier als

dier tussen de dieren. Maar ik hoef de tijd slechts even stil te zetten en ik ben een *vreemde* tussen sprekende gelijken.

Informatie dringt binnen in zijn ogen, oren, neus en handen. Hij tikt met een theelepeltje op de bolle kop van een ei. De kip, en de volgens sommigen gerechtvaardigde kuikenwens, voor het gemak even verwaarlozend. Scharrel-, batterij- en andere luxeproblemen vullen ongewild zijn hoofd: Wanneer de bom valt, de volledigheidstelling van Gödel, het kip-ei probleem enzovoort:

De(de) kip(kip) legt(legt) een(een) *ge-bro-ken* ei(ei)!

Jeroen lijmt het ei en beschildert het met soortgelijke tempera, werpt het daarna de tuin in. *Pasen?* Zijn gedachtekinderen gaan enthousiast op zoek, struinen de steeds maar in oppervlakte groeiende tuin in zijn hoofd af - zijn wil en voorstelling maken de wereld -, totdat een mismaakt kuikentje in de tuin van boom tot boom snelt. De tuin heeft inmiddels de grootte van een continentje aangenomen. Achterin ligt zelfs een bergketen waarvan de toppen bijna tot de sneeuwrens reiken. Gematigd zeeklimaat op noordelijke breedte, aanzwellende herfststormen, regenbuien en strepen zonlicht, waarin tulpen uitstekend gedijen tussen wilgenhouten klompen en jongbelegen kaas. Verder is het bezaaid met knusse windmolentjes en gereformeerde kerkjes.

Een jonge vrouw (Is het I ...?) stapt ferm, maar toch een beetje bedrukt het tuinpad van de vertrouwensarts af. De wind speelt frivool met haar haren. Ze kijkt op en ziet

hoe Icarus snel naderbij komt. Het kuiken in de tuin slaat onhandig zijn vleugeltjes uit. Bijenwas druipt uit de hemel omlaag. Hoog in de verte vliegt roerloos een Boeing 747 met eihoofd. Jeroen denkt ogenblikkelijk aan zijn lepeltje, slaat wat onhandig in de lucht maar verwacht geen enkel resultaat (Misschien door zijn indeterministische inslag, de bliksem van willekeurigheid?) Het was een taaie Jumbo, want veel later pas viel dat ding ergens boven zee naar beneden. Als het tenminste dezelfde was.

"Popperiaanse eierklopper!" roept Jeroen zichzelf toe, nog met de schrik om zijn hart. Zijn theorie dat het wel nooit zou lukken was weerlegd. Een Jumbo, met zo'n klein theelepeltje!

Likkebaardend komt de kat binnen. Een onvoltooid "goedemo ..." struikelt over Jeroens lippen. De kat staat met een mond vol gehandicapt kuiken.

Dagenlang lag Jeroen te piekeren. Zijn hele wereld draaide hij uit schuldgevoel om en om, linksom en rechtsom, binnenstebuiten en buitenstebinnen. De ene keer stierf hij van honger, dan weer van brandende dorst. Hij had last van migraine, koude voeten en een superioriteitscomplex. Het veertigwatts peertje boven zijn hoofd brandde al die tijd als kampvuur, maagzuur en medemens. Wat was de wereld harmonisch met zoveel ellende, zo normaal.

Toen hij opstond bleek dat het kuiken nog leefde. Hij was niet schuldig. De kat had alleen maar gespeeld. Ja, het was alleen maar een spelletje. Aantrekking en afstoting, alsof

het een moeilijk verlopende relatie met een geliefde betrof.

Een heen en weer schietende rode balk tussen twee uiterst instabiele vlekken, aan de uiteinden vonkend bij elke aanraking. En bij elke aanraking breidt een zwarte brandvlek zich verder in zijn denkwereld uit.

De VLEK is de oorsprong van alle dingen.

Wat uitleg?

Niks uitleg!

Scherp klinkt de roep om recht en orde. De moraal moet terug naar normaal. Naar tulpen, klompen, windmolentjes en gereformeerde kerkjes. En ook nog maar een koningin-netje, als bestuurster voor spek en bonen. Bartjesland!

"Het moet weer worden zoals vroeger!"

De geest moet weer passen in het hoofd. Geen weidsheid meer van gedachten, geen buiten de cirkel gaande handeling, geen stap meer buiten de markering. Niets kortom, wat niet binnen de standaardformulieren kan worden aangegeven en verantwoord. Een maximum van drie voorletters, geen twijfelachtig geslacht, een fulltime baan met in de CAO geregelde pensioenopbouw, vast kerkgenootschap, vaste partner, vaste woon- en verblijfplaats, vaste wijkagent.

De geest moet weer passen in het hoofd. En het hoofd in het zand.

(En het hoofd in het zand!)

Jeroen zat in de trein van Amsterdam naar Rotterdam. Vervoer op basis van profijtbeginsel. Zo gaat dat nu eenmaal in het gareel warin alles van weerloos belang gepri-vatiseerd is.

Loodzwaar lag de stilte op de banken der tweede klas-se. Tussen de dubbele ramen dreven boeken die hij nog wilde kopen, visualisaties van I ... en nog zo het een en ander. Buiten liepen een paar jongens met een kluitje het riet in en vielen langzaam voorover in een sloot. Een vrouw tegenover hem glimlachte. Ze moest minstens honderdtwintig zijn.

Huil maar niet, dacht Jeroen. De wereld is je al verge-ten. Huil maar niet.

"Gelooft u in reïncarnatie?" vroeg ze.

Terwijl embryo's vechten om een ziel, hoe jong ze ook nog mogen zijn en hoe bang ook voor de lijken waaruit ze hun toekomstige ziel moeten lospeuteren, kijkt de maan met een half oog naar beneden en spiegelt zachtgeel in het droge, gebarsten slijk. Verandering van decor.

Dus (vol jeugdherinneringen): door nog onvolwassen straten, langs nog onvolwassen winkels, in de onvolwas-sen tram, naar het onvolwassen huis waar zij al in de stoel zit te wachten. Haar linkerhand op de leuning, een sigaret tussen haar vingers in de rechter.

Of wij / ik ook koffie willen? Natuurlijk!

Binnen de helderheid van haar ogen, binnen de holte van haar oren, binnen de bolheid van haar wangen, binnen

de ruigheid van haar haar, binnen de zachtheid van haar handen, binnen de sterkte van haar armen, binnen de bedwelming van haar stem, binnen de consequentheid van haar ideeën, binnen de bocht van haar benen, binnen de goedheid van haar wezen, haar liefde en haar kracht, breng ik de lange rest door van de nacht.

En terwijl die doorstootte naar een uitgestelde morgen waren wij in waken geborgen. De dag wordt afscheid. Bedankt. We bellen wel.

En weer zit ik als Jeroen in de trein. Op de heenreis de spoorwegen, nu ik, had ik mij voorgenomen. De spoorwegen privatiseren en mij daarvoor laten betalen? Het privaat op! Dus, toen de conducteur aan het eind van de wagon kwam binnenstappen en naar de plaatsbewijzen vroeg pakte ik (of Jeroen) een tube tomatenketchup, smeerde dat uit over mijn shirt en liet mij onderuit zakken, mijn mond halfopen en mijn ogen strak gericht op het eind van de arMLEuning. En ja hoor, de conducteur keek even verschrikt toen hij langskwam en liep door. Vanuit het toilet klonken nog steeds braakgeluiden toen ik in Amsterdam uitstapte.

Even later rende Jeroen, van blijdschap (de truc was gelukt!) met zijn armen klapwiekend over de trambaan op het Damrak, luid schreeuwend: "Het kuiken is niet dood!"

Toen hij bijna op snelheid was en net van de grond leek los te komen stopte de tram waar hij achteraan rende. Gelukkig maar, anders was hij onvermijdelijk in de bovenleiding terecht gekomen. Een harde confrontatie met de

achterkant van de tram kon hij op het nippertje voorkomen.

Waar ik ging is de weg, waar ik ga is de weg, waar ik zal gaan is de weg. En de enige die ik gaan kan! Leidend naar I ...

Opeens voelde Jeroen dat de aarde gespannen stond van verdrongen liefde, van een bovennatuurlijk verlangen naar I ..., in willekeurig welke van haar verschijningsvormen, zich uitend in bevingen, stuwingen van bloed, spuwingen van bergen met vloeibaar gesteente, gassen, kracht van magma, hitte, rook.

In het land van gestolde lava stonden de boomskeletten op de hellingen volledig ontvogeld.

"Vlucht in de kilte, mensenvogels!" schreeuwde Jeroen. "Vliegers naar nergens dan het eigen honk, reizigers over de weg naar het zèlf, de weg naar nergens (geen enkele weg leidt naar zichzelf), hopen op ergens een punt van rust in de voortsukkelende crises. Genezing!"

Bandenknarsend stoof I ..., of in ieder geval iemand die sprekend op haar leek, op haar tweewieler zonder motorvermogen door de bocht. Zonlicht spoot op uit het plaveisel. Deemoedig stonden de struiken in de berm te buigen, want wisten haar een royale bekende, een specimen van een waardig species. Rozen spatten hun knoppen open, vlier schermde bloemen en innerlijk verpauperd kraakte ver een holle eik. Tot zover de flora.

Rijk aan details, de beklemmende, reed I ... in noordelijke richting alwaar de grootstad met huizenblokken vol mensen haar reeds opwachtte; balkons versierd met gerania en ander bloemig groengewas, dan wel met kleurig wasgoed, gezellig huislicht, kindergekrijs en babiegekir. Haar waardig besteedde I ... geen aandacht aan al dit kneuterig versiersel en sloeg meer acht op paaltjes (waar de hele stad van vergeven is en waar je in dronkenschap zo lekker je kloten op kapot kan lopen) en crisiskuilen in het wegdek. Ze lette op het van links en rechts komende langzaam en snelverkeer, brandweerauto's, begrafenisstoeten en dergelijke; het volledige rijtje waarin trams haar speciale aandacht kregen alsmede bestokte doven en slechthorenden, blinden, manken, bejaarden, empirisch gevorderden, etc. en gehandicapten van geest. Kortom, het openbaar vervoer, hulpdiensten en mensen, mits zij zich te voet verplaatsten, verleende zij bijzondere voorrang.

Daar Jeroen, zich *juist* op die dag, als elke dag, en wel als geestelijk gehandicapt, in het centrum van diezelfde grootstad bevond, greep het toeval hem bij de voeten en leidde hem deterministisch naar het punt waar haar weg de zijne gelijkvloers zou kruisen. Enige tijd passeerde.

Samen met zijn vriendje Jan, een jongen die uit plassen dronk en de rare gewoonte had om koolas fijn te kauwen, had Jeroen achter een houten schutting gezeten, omdat ze vandaar I ..., een meisje waar ze heimelijk verliefd op waren, konden bespieden. Tieten. Kut. Ze hadden gegiecheld, heel kort. Hun gezichten hadden weer snel een

mannelijke verstrakking aangenomen. Jongens giehelden niet.

Maar I ... was daar nooit komen opdagen. Jan had zich weer op het eten van koolas gericht en Jeroen op het vangen van stekelbaarsjes in de sloot langs de Dierenlaan.

Nee, liefde was ook niet alles.

Een gigantische collaps met I ... gelijkvloers wel te verstaan.

Liefde niet alles?

De wereld gonst ervan, maar waar ...?

Het fotoalbum!

"Denk je dat het daarin te vinden is? In het fotoalbum?"

Daar draait alles om hè? Om dat in plaatjes vastgelegd verleden. Denk je dat echt?"

Je lag weer op de bomen, je deed weer de afwas in zee, je stond weer te douchen, je zat weer rokend in de stoel, je lachte weer naar me, je deed weer het licht uit, je sliep weer met me, je ging weer bij me weg.

Wat heb je gedaan Jeroen? Waarom moest je zonodig vervulling zoeken in een lege wereld (soort zoekt soort?) Was jouw eigen leegte niet voldoende?

Kom hier, kom hier vermetel dier, stuk ongedierte! Woest spring ik op het gefingeerde beest. Dood, dood, dood aan het beest met de geschubde rug en de kop van Leviathan, dood hobbeldehobbeldesHOBBERbeest, tot de kalk bij de benedenburen als versteende tranen van het plafond valt,

tot...

TOT! (in Bundesdeutsch).

Kom terug Jeroen en beschrijf weer de lege bladen, werp weer je schaduw op de witte muur, wees het kloppend hart van het huis weer. Nee, niet net zo. Ik weet dat het anders kan en het mag ook anders. Mijn bloed weet niet waarheen Jeroen, ... waartoe?

In het bouwvallige licht van geprojecteerde waanbeelden val ik weer samen met Jeroen. Laten we gaan.

Angst: Ik ben de wachter in de nacht, rusteloos wachtend tot de voordeur open gaat en de zon opkomt door het deurportaal (een stil wit kind staat gedachten te spinnen).

Ik loop zoals ik heb geleerd te lopen (schichtig op handen en voeten door de berm) en kijk zoals ik heb geleerd te kijken (zonder te zien, naar bloemen zonder bijen en bijen zonder bloem) en spreek zoals ik heb geleerd te spreken (altijd praten de ouderen). Alleen de perversiteit van mijn gedachten (zij waren nooit te onderdrukken) geeft mij wat innerlijke ruimte. Want in dat doolhof zijn geen richtlijnen, staan geen afstandpaaltjes, geen hekken en ben ik mijn eigen blindengeleidehond.

Klem in het graangele licht trekt I ... haar schoenen uit en sluit de deur achter zich. Zich van vaders kwaad bewust sluipt ze op haar sokken de trap op, ontdoet zich van knelende kledingstukken en schuift zich tussen het bedmateriaal.

Ze droomt (droomt zij?): pervers is het verzwegen woord, de gedroomde wellustmoord maar niet het boegbeeld met de blote borsten aan de steven van het in de mist verdwenen schip.

Vader Van Hagen snurkt zich naar haar toe. Het stil wit kind wordt door de vader gewekt. Papa ben ik in glas verwekt? Nee schat, je komt niet uit een weckglas. Kom maar lekker bij me.

De kleding is het voorhang, de afsluiting van de heilige tabernakel. Het voorhang dat door de vertoornde vader gespleten wordt.

Voor vader Van Hagen zich aan zijn dochter kan vergrijpen struikelt hij over een losliggende schootlijn (zij schreeuwt om haar moeder) en valt in zee. In al zijn wanhoop ziet hij hoe de Vliegende Hollander, zich van hem verwijderend, door de golven klieft en door een snel opkomende zeemist aan het oog wordt onttrokken. Geen kind hindert hem bij de verdrinkingsdood. Hij slaapt in een te klein bed, een vreemd bed, onder een donzen dek en mengt zich onder evenbeelden bij wie de dijen koud geworden zijn. Willem Barentz. Stokvis wringt zich in zijn handen.

Zondagochtend. Rode ogen. De vader staart door het dunne hemd. Het kind spreekt in een vreemd soort privé taal (bestaat er iets individueels?) en laat slechts onbegrijpelijke klanken horen (er wordt alleen geluisterd naar dat wat wordt verwacht en begrepen). Zondagochtend. Herfst in de voortuin, modder in de achtertuin, een straal zonlicht bij de koffie.

Voortgaande naar de oorsprong: De weg terug is geblokkeerd, het onbelemmerd stromen onmogelijk. De wereld draait door en sta ik stil, want de wekker (de vader die zijn dochter wekt), en daarmee de tijd, is in verkeerde handen.

Zondagavond 23.00 uur. Alles stroomt van hoog naar laag, van plus naar min, van jeugd naar ouderdom. De omgekeerde richting is geblokkeerd, zonder dat we bij machte zijn de blokkade (de tijd) op te heffen. Daarom ook is de nieuwe onschuld geen onschuld, de nieuwe naïveteit geen naïveteit, de nieuwe spontaniteit geen spontaniteit. Zo vloeit de stroom nu eenmaal niet. Ik (en met mij Jeroen) durf het hypocriet te noemen, een geproduceerd verlangen naar een nieuwe jeugd, een onbereikbare jeugd. Een ontkenning van levenservaring.

We kunnen wel proberen tegen de stroom in te zwemmen, maar de stroom gaat niet zelf tegen de stroom in (Ik ben de stroom!) Er is geen enkele toeschouwer die zich buiten de stroom bevindt. Zelfs als er een God bestaat is deze deel van de stroom. (Wie zegt mij dat de stroom geen stilstand is? Zijn daar bewijzen voor aan te voeren? Heb ik bewijs nodig?)

Achter de wilg staat de gevel van de loods met de kapotte ruiten mij aan te staren. In de rechthoekige ogen schuiven, buigen, reichten mensen zich als wajangpoppen en kringelt wat rook. Het leven als schimmenspel. Alle toegevoegde waarden en normen hebben daarop geen enkele invloed.

Waarden en normen leggen we slechts aan om ons zelf boven de anderen te verheffen. Waarden en normen zijn macht. Macht, ontstaan uit angst voor de pure beweging, uit angst dus voor het leven sec. Maar wie zal het zeggen Jeroen, wie leeft ernaar? Ik doe mijn mond niet open. De meest gemeenschappelijke taal die mensen hebben gaat buiten het spreken om. Daarom schrijf ik, uit angst. Angst die ik met woorden om zeep help.

"Ik was helemaal omwonden met kleverige kauwgomdraden toen hij op me af kwam," zegt I ... "Mijn spieren kon ik nog bewegen. Lopen ging niet meer, grijpen, afweren. In paniek raakten ook mijn gedachten verstrikt in de elastische draden. Hoe hij mij pakte! Als een zachte rubberen bal, rolde en stuiterte ermee, kneep erin en draaide hem drukkend tussen zijn grove handen. Hij had geen enkel besef van wat er in mij omging, deed geen enkele poging daar ook maar iets van te begrijpen. Hij ging helemaal op in zijn bezigheid, als een dier met zijn prooi. Toen hij al mijn tranen had uitgeknepen smet hij me in een hoek van de kamer, tussen oude speelgoedpoppen, afgebroken ledematen, losse pruiken, voetjes zonder schoen en een vlokken lekkende teddybeer. Ik zag hoe mijn hart wild schokkend aan de slagaders, die aan een spijker in het plafond waren geknoopt, heen en weer slingerde. Druppels bloed lekten door de poreuze wanden uit kamers en boezems en vielen op de vloer, waar zij na verloop van tijd een streep op het tapijt tekenden. Over het raamkozijn kropen lachende bloedzuigers naar binnen. Een vlinder,

die tot vlak voor het raam kwam, keerde zich geschrokken om en verdween achter de boomkruinen. Een kuikentje piepte klaaglijk in de tuin. In een krachtexplosie verbrak ik mijn omhulsel, sprong op, griste mijn hart van het plafond en slikte het in. Het klopte nog in mijn keel toen ik de deur achter me dichttrok en de ijzeren trap afliep."

Jeroen keek naar de kustvaarder, die inmiddels aan een kade aan de overkant lag afgemeerd.

"Je moet je ontslag nemen," zei hij. "Leg een briefje neer en ga weg. Wat moet je met geld als daarmee je hart wordt uitgerukt?"

"Hmhm ..." I ... keek hem wat twijfelachtig aan. "Ik voel me oud. De jaren zijn niet ongemerkt voorbij gegaan. Als ik in de spiegel kijk, kijken oude minnaars mij aan. Het vrijen met de Farao's (hoe lang geleden al?), de ademnod bij het bestijgen van de kusten (ik ben nog maar net uit zee gekropen). Statistisch weigeren mijn kieuwen dienst en zijn mijn vleugels nog niet volgroeid. En ik heb zoveel verboden appels gegeten, mijn tong is met een vurig zwaard uit mijn mond gesneden, een volgroeide vijgenboom bedekt mijn geslacht en slangen fluisteren nog steeds de godganse dag met minstens honderd decibel. Mijn gestamel overstemt hen niet, ik heb geen woorden, mijn afweer is te zwak. Noodgedwongen ben ik gewillig, tegenover wie dan ook. Als muggen zoemen mensen om mij heen en steken bedreven. Mijn bloed, mijn bloed! Ik ben hun leven."

Een vlinder dwarrelde naar beneden. De jeugd. Vlinders blijven voor menselijke begrippen nooit lang vlinder. Tenzij in versteende gedachten, tenzij in het hoofd van de onthoofde Aphrodite, de volle borsten onder het nat gedrapeerd gewaad, liggend in de schoot van Dione, eveneens zonder hoofd.

"Ik heb mijn hoofd verloren!"

Ik ruik nog wel het spoor dat naar het Parthenon leidt, maar het schip dat van Athene naar Londen voer is te ver doorgezeild, buisend door de zware golven. Overstag gaan of gijpen heeft nu geen zin meer. Er is geen weg terug. Eenmaal vallend valt de vlinder door, tot op de grond. Tenzij handen... Noch Aphrodite, noch haar moeder in wiens schoot zij ligt, hebben handen.

De weg terug is geblokkeerd, maar ergens in het vooronderstelde tijdpad moeten zich nog twee hoofden bevinden, een viertal handen. 'Een afgefallen blad keert altijd terug naar de boom,' luidt een Chinees gezegde. Zou het met hoofden anders zijn, met handen, met woorden die ik geschreven heb, stappen die ik heb gezet?

Elke handeling die ik verricht, elke gedachte die ik denk, elke herinnering, is door de tijd heen met elastische draden aan mij verbonden, onlosmakelijk. Alles is met alles verbonden. Er is geen ontsnappen mogelijk, zelfs niet in de dood. Lijders aan claustrofobie zullen altijd met hun hoofd tussen de kaken van de Python zitten.

"Phoebus Apollo, phoebus Apollo," hilde zij.

En ik? Ik trok mij terug in mijn uithollingen, dwaalde door

de lege loods, kroop ineen bij elke echo van mijn voetstap, keek naar de lege beelden die in de sinistere ruimte aanwezig moesten zijn, maar zag ze niet. Nergens kon ik ze ontdekken, terwijl ik er zo van overtuigd was herinneringen te hebben. Overtuigd dat er een verleden achter mij lag waarin gebeurtenissen hadden plaatsgevonden, waarin ik verkeersregels had geleerd en de basisprincipes van economie, waarin ik de taal van de meerderheid had leren hanteren, waarin ik had geleerd te onderscheiden tussen goed en kwaad.

Ik schreeuwde de namen die ik in mijn mond voelde liggen uit in de galmende ruimte (de echo's klonken in andere namen):

"Omhoog op de ladder - adder!
- ADDER!"

"Phoebus Apollo, doodt deze Python!" kraakte mijn schedel, terwijl ik het speeksel van de slang al in mijn ogen voelde en ik de zure lucht uit zijn slokdarm rook.

"Would you like another Apple?" fluisterde hij.

En meteen daarop sloeg Apollo toe en doorboorde de slang met zijn pijlen.

Bevrijd van de klemmende kaken besloot ik mij allereerst te reinigen. Ik liet het bad vollopen met warm water, voegde kruiden, zouten en oliën toe, stapte erin en begon met de rituele wassing. Met enkel mijn gezicht boven

water snoof ik de geurige, uit het water vrijkomende dampen op en voelde hoe Apollo, die mij net van de slang had verlost, langzaam en teder bezit van mij nam. Ik was wedergeboren uit een God toen ik na uren het bad verliet. Nadat ik mijn hele lichaam had ingewreven met geurige olie en dankbaar mijn gave, glimmende lijf in de spiegel had bewonderd, ging ik op het oude, opgeverfde keukentrapje in de huiskamer zitten.

"Koortsadem schoof over mijn huid," zegt I ... " De snelle hartslag deed mijn borsten trillen. Ik zag glibberige, sissende slangen, die mij langzaam en behoedzaam naderden ..."

Ik ben een stille gek, zoals anderen stille drinkers zijn, wanneer ik op het oude keukentrapje zit, onwezenlijke taal uitstoot en de door het raam zichtbare kranen en kerktorens tel. Vijftien kranen en twee kerktorens. De verhoudingen zijn anders dan vroeger. Nog steeds zijn er meer bomen dan auto's, meer grassprietten dan ... Zo rijk zijn we gelukkig nog. Ik loop door de kamer over denkbeeldige cirkels, driehoeken en trapezia. Ik sta voor het raam en adem uit tegen een op het raam zittende vlieg. Als hij wegvliegt blijven zijn contouren in de wasem zichtbaar op het glas (kleine streepjes waar zijn poten er langs gleden bij het wegvliegen). Langzaam verdwijnt hij.

"Is er niets beters te bieden dan dat?" vraag ik aan zo'n radiokwetteraar. Door middel van een knop knijp ik zijn strot dicht. "Weer een zwijger, Willem!" roep ik en maak

obscene gebaren met mijn vulpen en de dop. Ik spring overeind "Ahhhh...! Ahhhh..!" en druk vlak bij het venster met kracht mijn lichaam tegen de muur, voel hiel-, bil-, schouder- en achterhoofdcontact. Men hoeft mij niet aan de kant te zetten!

Met een geaffecteerd, trekkebekkerig Engels accent praat ik vanaf mijn zijlijn tegen de verstokte centralisten, die altijd en overal aanwezig zijn met de hen toegeëigende centrale leiding. De eigenaars van de centraaldozen, die hun elektrische tentakels naar alle kanten hebben uitgezet om, zodra ik een lucide bevestiging krijg deze te onderdrukken met hun sidderstoten. Tot dit besef gekomen vlieg ik naar de meterkast en draai de zekeringen los. Vier maal zestien ampère, bevrijding in alle kamers en het natte blok. Nooit heb ik de overwinning zo geweldloos en van zo nabij meegemaakt.

Ik ga weer op het trapje zitten, als Pythia op de drievoet, en zet (remote control) de televisie aan. Langs de lijnen van de beeldbandgiganten, zij die anticiperend op hun produkten de vrouwen in dun leer hebben gekleed en ze tot gladgeschoren zemen hebben gemaakt bij wie elke buiging een verstrakking van vlakken veroorzaakt, rekken zich de ballonachtigen, die met de eerste gerichte speldeprik gillend uiteenknallen in flarden eeuwenoude huid. Ze zullen hun projecties richten tegen een verduisterde hemel die godenloos de aarde in haar knelling heeft. En de zonen van deze vaders in lichtcontrast zullen zich verenigen tot de superpatriarch, die met één stoot van zijn samengesteld lid zijn miljarden vrouwelijke onderdanen, de dochters van

zijn pragmatisch brein, zal bezwangeren met gerobotiseerde navolgers. En wanneer de tijd daarvoor aangebroken zal zijn, zullen de hemelen 's nachts in heldere kleuren verlicht zijn (Philips, Apple, Samsung) en zal de projectie zich verplaatsen van het weids omhulsel naar de duisternis van de lege schedels. En in elk oog zal het beeld van de supervader staan, uit elke mond zal zijn stem klinken en door elk oor gehoord worden, elke lach zal zijn lach zijn, elke copulatie zijn copulatie. En de wereld, waar de teisteringen van religies en politici, van hamburgers, cola's en kalasnikovs, van oliedollars en het *zaniken van bagger* verdwenen zullen zijn, zal vervuld worden van het vadergeklater. En aan de geslachtsdelen (HDTV, iPad, samrtphone) zult gij elke vreemde minnaar proeven en uitwijzen. Het theater van de wreedheid (vertaling S. Vinkenoog) zal liefde heten, want alles zal andere namen hebben.

"Denk je niet dat de dromen in opstand zullen komen," vraagt I ..., "Tegen de demystifikatie? En dat die dromen het lichaam bij het ontwaken zullen laten struikelen over de rationele barricades, zodat we met onze hoofden dwars door de wanden van de kubussen en kokers knallen en we weer kunnen zien wat zich daarbuiten bevindt?"

- haar woorden klinken als godenkeutels op een zinken dak,
- haar woorden zijn geen woorden,
- haar woorden zijn keutels,
- wie eet spreekt,
- lees woorden, hoor woorden, spreek woorden, zwijg!

- spoel ze weg, of laat ze tot humus verrotten op het land.

"Wind waai!"

Waait de wind niet dan kun je wel gaan rennen en wind oplopen (vermoeiend, maar het kan effect hebben). Het heeft echter geen zin om de straat op te gaan en als een idioot (excusez le mot) te schreeuwen: "Wind, waai!" Beter is het om rustig in de schaduw te gaan zitten of een verfrissende duik in de rivier (let op vervuiling!) te nemen (want soms kan het heet toegaan). De wind zal vanzelf opsteken.

"Het zal lang duren," fluistert de vlinder.

"In een mum van tijd," zegt met een zware stem de drieduizend jaar oude sequoia.

Een koude wind waait lage losse wolken over het nog warme water. Golfjes klotsen zacht tegen de beschoeiing. De havenarbeiders zijn al naar huis.

"Kom lekker tegen me aanliggen," zegt I ... "Vlinders!"

En ginds kom ikzelf als een marskramer aan. Nog niet zo lang geleden werd ik weggehoond (Je hebt weinig in je mars!). Tegenwoordig, en het maakt niet uit wat ik doe, vinden mijn produkten gretig aftrek: windbuilen, roodge-stookte gedachten, paargedrag.

"Als je maar klaarkomt!" roep ik. "Als je maar klaarkomt!"

Terwijl ik mij te pletter naar de uitgang liep en de krekken in mijn verdroogde tong zich vulden met lavend speeksel, zag zij, die dagelijks haar vlinders voedde, een hunkering om mijn lippen trillen en hoorde mijn door droogte gebroken stem, die als een rinkelende wind het kind uit haar dromen verwekte. Ik voelde de distel tussen mijn benen steken en kraaide woorden (Van Ostaijen): "*Parel waar de regenboog in wemelt*, ik heb van alles in mijn mars gekneveld, het beste van het beste waarmee ik u behagen kan: vlindervleugels, rozendoornen, knopenkoorden, woorden vol van zoete klanken en dranken die de teugels van uw geest zullen ontspannen en uw heupen als jonge herten laten rennen."

"O, malle marskramer," riep zij uit. "Laat mij u toch verwennen!"

De pijn had al jaren dood kunnen zijn. I ... liet haar glas vallen terwijl ik liep (er gebeurt zoveel gelijktijdig). De scherven en de wijn zijn diep in mijn voeten gedrongen. En nu, nu elke pijnlijke stap een blik in haar ogen is, elke sprong haar borsten in mijn handen, elk stilstaan haar billen in mijn schoot te voelen, herken ik de schone wreedheid, ben ik blij niet pijnloos zonder liefde te zijn. *Van alle mensen immers, deed (doet) gij mij de meeste pijn.* Is liefde niet de grootste menselijke kwelling?

Vragen roepen vragen op, nooit een antwoord (omdat ik heb geleerd te lijden in plaats van te haten?).

Loop ik niet dagelijks balancerend over brugleuningen. Sta ik niet elke nacht op de rand van het dak. Loop ik niet

altijd met een scheermes in mijn handen en tel ik de knopen: Welles-nietes? Is het niet zo dat ik met de strik om mijn nek geboren ben?

En wat heeft mij in godsnaam weerhouden? Een zomerdag, een zoen van I ... in het verschiet, angst voor de uiteindelijke oplossing, het genot van de schone wreedheid, een wachtende natte kut of een geërecteerde pik?

Vragen roepen vragen op, die in specifieke gevallen niet te stellen zijn. Laat staan te beantwoorden.

Alles richt zich op het paradijs Jeroen. En zelfs daar eten we nog een appel van die ene boom.

We gingen met lege glazen in onze handen en keerden met de scherven weer. Hebben we naar inhoud voor het glas gezocht? Hebben we het gevonden? Hebben we het glas uit teleurstelling vermorzeld in onze hand?

Wat doen we eigenlijk met ons leven I ...? Prik jij ook de vlinders op het fluweel. Vind jij het leven ook zo mooi dat je het bewaren wilt, kostte wat kost, al moet je het daarvoor doden?

Waarom toch steeds al dat jagen. Het gaat vanzelf. Of zou het jagen om het jagen zijn, doelloos, maar bevredigend om de handeling?

We kunnen altijd nog onze handen met de glasscherven in het zonlicht houden en er door onze wimpers naar kijken: De stralenkransen!

"Ik denk wel dat ik van je houd ja," zei Jeroen. "Ik weet het zeker. Omdat je mens bent!"

Van rechts klinken de Palestijnse klanken. Turkse van links. Cultuur in stereo. En ik, als blanke Hollander zit er tussenin en luister toe. Bij de Turkse muziek en de enthousiast dansende meisjes (soms met pijnlijke blik de borsten met een arm ondersteunend) moest ik huilen Jeroen. Even kon ik het niet verkroppen allemaal en ben ik weggeslopen naar de stilte tussen de struiken. Wie zijn wij om te spreken over integratie, aanpassing? Cultuur zit geworteld, het is het diepst wrede en verhevenst schone. Moet dat, wat de mens tot mens maakt (*mens = cultuur*) zomaar klakkeloos en gedwongen worden gewijzigd?

Een rups wordt vlinder (en vastgespeld op fluweel?), maar nooit zal hij een worm kunnen worden (Tenzij door genetische manipulatie - de wetenschapper legt zijn eigen moeder levend onder het mes!).

Denk daar maar eens over na I ..., op poetry.

Wandelend door de rozentuin (mijn gang was trager dan het verlies aan herinneringen) boog je weer over naar de wilde bloemen (er vloog een enkele vlinder rond) en zag ik strak je billen in je rok staan (als volle tranen in mijn ogen). In de rozentuin, zo vaak op zondag in bloei gestaan, jij en de rozen en ik. Terwijl het daarvoor in Boymans zo abstract was, greep nu een romantische weemoed mijn hart (even schokte het wild, als toen het jouwe aan het plafond) en werd zo onsterfelijk stil, sloeg traag als de vage golven van een wegebbend verleden, roder dan de geur van faja lobi's in de wind. En even later de rododendronlaan, die in

diepe kleuren jouw schouder in mijn hand gaf. En de geur van die ene bloem die zo weinig meer wilde bloeien (was het de passiebloem?).

Van ver klonken de gedichten, de warme stem van Astrid Roemer, het stille rumoer van liefde die opbloeide in verstorven klanken. De drank bevochtigde de wind, jouw handen in mijn haren, en al die schepen aan de kade die wachtten op de zee, nee, NEE!

Brief:

Ik zit op mijn hurken voor de radiator, die ondanks het warme weer vol open staat, en kijk naar de spelende warmte. Op mijn geheven hoofd staat een blauw zwaai-licht dat quadralumineus de muren bepotelt. Mijn vingers krioelen als een bosje vochtige wormen. Ik ben gekleed in een nessushemd en noem mij tegenwoordig Homo, omdat je daar zoveel achter kunt plakken (sapiëns, ludens, etc.) en omdat ik dan uit meer zuurstof dan waterstof besta (met een klein beetje M, een element dat geloof ik nog ontdekt moet worden). Ik beschouw mijzelf niet als bijzonder, miljoenen zijn zoals ik, maar met een andere weerstand. Ik kan het weten, want elke dag loop ik een beetje rond. O ja, ik ben inmiddels dertig geworden.

w.g. Homo.

p.s. Ik zal die jongen die ons broodjes bracht nooit vergeten (Brighton '67). Weet je nog, daar 's avonds op het strand? Die keer met Donovan. Toen het ook overal stikte van de vlinders.

Wij hebben de kuikens niet gedood, maar geprobeerd er mee te praten. Ergens, waar de late namiddag overdreef. Hoge stapelwolken bliezen zich op boven de oostelijke horizon, nog vlijmscherp in het zonlicht, en deden pijn aan onze ogen. En zij zat daar maar, op dat grauwe betonnen trapje. Mensen die van de boulevard kwamen en het strand opgingen, of omgekeerd, gaven geen sjoege. Hoe heette ze ook alweer, I ... geloof ik. Raar kind. Geen contact mee te krijgen. Die goser 's nachts, die had ze wel mooi te grazen. Nee, op de plankiers, achter de strandtenten. We kwamen haar later weer tegen bij de boten, toen ze er net onderdook. Jezus, wat was het toen koud! Zonder slaapzak op die vochtige kiezels, bwrrr... Bwrrright... Bwrrighton b-b-beach.

Het boek heb ik weleens gelezen. Heb jij ooit Brighton Rock geproefd?

Later, tijdens de onweersbuien, zaten we daar in het station. Shit-shit-shit-sstt-ssht-ssst-ssss. Eén van de laatste stoomtreinen tussen Brighton en Londen. Later vertelde ze me dat ze toen in een moeilijke periode zat. Dat was toen ik haar voor de derde, of vierde keer ontmoette. En dan te weten dat ik haar nog kende van school. Maar ja, toen had ze dat litteken op haar linkerwang nog niet.

Overall rondom stonden ze, de dicht opeengeplaatste zuilengalerijen (tempels van Apollo?), de kolommen van wreedheid, de strakke Dorische zuilen die niets dan hemel ondersteunden. Zoveel waren er en zo dicht stonden ze op elkaar (ik kon me er ternauwernood tussendoor wringen) dat er geen horizon meer zichtbaar was, zelfs amper licht. Fallische symbolen waren het beslist niet (leer mij ze kennen). Daarvoor stonden ze ook te dicht opeen. Neoklassiek van een Duitse Überbauer? Ik weet het niet. Het was een doolhof, geen doodlopend padenlabyrinth, maar een open doolhof. Nergens was er iets afgesloten en toch was de weg eruit niet te vinden.

Er is geen oplossing. Dezelfde weg gaat in en uit.

Ik zie Venus onder de volle maan staan (of hangen, als een lichtend gondeltje onder een ballon), waaiend naar het westen.

"Vertrouwen in het universum?" zei I ... "Ik vertrouw alleen mezelf!"

Maar het universum en het zelf zijn verbonden. Het is één en dezelfde machinerie. Laat ik daarom de muggen mij steken? Muggen vliegen in het spinneweb, spin eet mug, vogel spin.

Om Venus hangt een wazig wolkje. Op de radio zingt Nena over Neunundneunzig Luftballons. Connecties tussen mijn gedachten en het universum. Kauwgomdraden. Toeval. Dingen die ik zie. Geluiden die ik hoor.

Het wordt nacht. Steeds dichterbij kruipt Venus tegen de maan aan.

Je moet niet alleen maar naar buiten kijken! Ik weet het. Maar binnen kom ik niet met al die kluisdeuren, politieagenten en bewakers. En zo ik al binnen kom kost het mij *dit* leven. Want de hedendaagse westerse mens wil altijd, niet alleen anderen of de wereld om zich heen, maar vooral zichzelf veranderen. En alleen omdat we de samenhang niet begrijpen!

Motorgeroel bij het tandenpoetsen, vuurwater brandend in de lucht, de open deur van een loods en dat waanzinnig schreeuwende lichaam dat ik niet durf aan te raken, omdat er een heel leger ...

Nee, nee, een afgrijselijk nee! En de blinde die nooit water zag en toch is verdronken. De vlinders die vastgepikt op fluweel ergens diep in de donkere kast van onze buik verborgen zijn. En wij, zolang we nog leven, conserveren onze waardigheid in onze kleren, geven ons niet bloot.

"Ik schreeuwde dat hij moest ophouden," zei I "De brand sloeg over naar mijn longen. Wijder spreidde hij mijn mond open, tot de zwaar geconstrueerde gevel week ineenzeeg. Zo wil ik je, zei hij. En zwom schoolslag door het glas, de scherven in zijn haren. Zijn hart bleef op de kade achter. Weerzien met de spiegel noemde hij het, voor hij bewust verdronk."

Eens, op een klein stationnetje, stapte ik uit de trein die mij van A naar ergens verderop zou voeren. Piepend en krakend had de al jaren stervende trein gewoontegetrouw stilgehouden, enkel en alleen omdat het stationnetje, waarvan het naambord niet meer te lezen was, daar nu eenmaal stond. En ik was uitgestapt, God weet waarom. Voor mij en de trein, die door het jarenlang vervoeren van mensen zelf iets menselijks had gekregen, een zinloos intermezzo.

Het stationnetje was niet meer dan een perron van zand, dat in een houten beschotting iets boven de rest van het omliggende land uitstak, met een optrekje dat al jaren geleden door de zonnewarmte was gecremeerd en leek te wachten op een windvlaag die de laatste resten als stof over het land zou moeten verspreiden.

Buiten mij stapte er niemand uit de trein. Zelfs de conducteur zette geen voet op het perron, maar blies staande op een treeplank het vertreksein. Het schrille fluiten sneed als een diamant over het glas van de ter plekke heersende tijdloosheid. Direct na het signaal zette de trein zich kreunend in beweging. Een droevig, donkerharig meisje, met een litteken op haar linkerwang, zwaaide met een dunne, loodzware arm uit een van de neergedraaide ramen. Ik zwaaide terug en vermoedde met verslagenheid dat ik haar wel nooit meer zou zien.

Op het perron stonden een stationschef en een licht bepakte ezel. Verder was er absoluut niemand. Omdat er ook verder in de wijde omgeving niets dan droog steppe-land te zien was, met in de oostelijke verte een wazige bergrug (waar ik de schimmen van Zarathoestra vermoed-

de), was het uiteraard niet vreemd dat ik eerst eens enkele woorden met de stationschef wilde wisselen. De chef, met een rode pet en een rood vlaggetje in zijn hand, bewoog niet. Hij had een donkere overjas aan. Toen ik wat dichterbij kwam zag ik wat bloed op zijn gesprongen lip. Ik groette hem in een bijna accentloos Spaans en vroeg of hij misschien een plaats in de buurt wist waar ik kon overnachten. Nu pas zag ik dat de olielamp in zijn hand gedoofd was. Was die al uit toen ik aankwam? Toen ik zijn schouder schudde raakte hij uit evenwicht en het kostte me de grootste moeite hem weer in balans te krijgen. Ik raapte de pet van de grond, zette die weer op zijn hoofd en constateerde dat deze mens niet meer leefde. Een benauwende eenzaamheid overviel me. Daar stond ik, middenin nergensland, met enkel een dode en een ezel als gezelschap.

In de binnenzak van de chef zijn overjas vond ik een briefje. De krabbels daarop kon ik met veel moeite ontcijferen. Ik vroeg me af of hij het zelf ooit gelezen had.

Omdat het snel donker begon te worden ging ik maar eens in het gebouwtje kijken, of ik daar eventueel zou kunnen overnachten. In de ruimte stond een bureautje met daarop wat paperassen, een foto van een meisje in een stoel en van een ronde kiezelsteen. Ik stak een van de reservelampen die in een hoek stonden aan. Licht had ik in elk geval. Toen ik even later de toiletruimte binnenstapte schoot er een donkerbruin beest weg. Verder was het er als ik verwacht had. Voorzichtig, een beetje bang toch wel, ging ik naar de ezel, om te kijken wat die in de bekpakking voerde. Maar voor ik in de tassen kon kijken ging het beest

er, met een voor een ezel ongeloofwaardige snelheid van door. Achtervolging was zinloos. Weer binnen leek er mij geen ander mogelijkheid dan op het bureau te slapen. Ik ruimde het blad wat op, opende een lade om daar de zool in te stoppen en vond een enveloppe met als geadresseerde Frits van Hagen.

's Nachts schrok ik wakker van niet zo snel thuis te brengen, aanzwellende geluiden. Ik vloog overeind, wist in het donker snel de lamp aan te steken, en ging naar buiten. Daar aanschouwde ik een angstaanjagend, verlamdend spooksel. In het licht van de lantaarn zag ik de vlamme ogen van grote blaffende honden die twee platte wagons voorttrokken. Drie als schippers geklede mannen sloegen met zwepen over de van zweet glimmende honderuggen. Bij het station gekomen minderden ze vaart. Twee mannen sprongen van de wagon af en smeten de stationschef erop, waarna zij zelf terug op de wagon sprongen. Daarna gingen de zwepen weer over de jankende honden en zag ik hoe op de eerste wagon, half ontkleed, bloedend, persend en met rollend hoofd een immense vrouw een bloederig marmeren beeld lag te baren. Ik zag de ronde, verbazingwekkende buik, ontwaarde even de snel flitsende ogen en de opeengeklemd tanden. Eén van de mannen boog zich over haar heen en likte het bloed. Op de tweede wagon stonden tientallen, op lage sokkels wankelende marmeren beelden, waartussen ik Jeroen en Frits herkende. Achter de wagons verpulverden de spoorrails tot roeststof. Weerzinwekkend gilte de rauwe stem van de vrouw boven het janken van de honden uit, steeds zachter wordend, tot het

weer volkomen stil werd en ik me realiseerde dat er op dit station nooit meer een trein zou komen.

Waarom hadden de drie mij niet gezien?

Ik ging zitten, met mijn rug tegen de muur, tegen het schurftige pleisterwerk. Toen het licht begon te worden kroop ik op uit mijn overpeinzingen en zag het meisje, dat vanuit de trein naar me gezwaaid had, aan komen lopen.

"Hoe kom jij hier?" vroeg ik, en herkende haar als I ...

"Ik heb het spoor gevolgd, het bloed en het stof der eeuwen," zei ze.

Nadat ik haar verteld had wat zij reeds wist liep ze het gebouwtje in (ik liep met haar mee) en haalde uit de lade van een buikkastje een platte houten doos met een glazen deksel, waaronder vlinders op fluweel waren vastgespeld. Ze liep met de doos naar het open raam, trok alle spelden los en blies één voor één de vlinders van haar vlakke hand.

"Vlieg maar," fluisterde ze. "Vlieg-vlieg-vlieg."

Later, toen ik haar voor de zoveelste maal uit het oog had verloren en ik dodelijk vermoeid langs de gewezen spoorlijn liep, vond ik een in tientallen stukken gebroken marmeren beeld. Het moest van de wagon gevallen zijn. Toen ik goed keek, herkende ik mijzelf.

Ruggelings schoof zij door het bed. Lakengolfslag liep dood. Twee volle manen (de een zichtbaar met het linker-oog, de ander met het rechter) deden haar gedachten afwijken van de algemeen gangbare, zodat de gemene maan een misvatting bleek. Zo zat als een urn dus, ik noem er maar

een, tot de rand toe gevuld met het stof der tijden. Ze zocht naar de ringen aan haar vingers en het aureool boven haar hoofd. Het was aardedonker buiten, zelfs in het licht van de volle maan. Ondanks dat vonden haar handen de weg naar het hemelse lichaam. Spontane besterring. Onweer kraakte op de steeds wegzakkende zender waarop een radiootje was afgestemd. Ze hoopte op weerlicht, teneinde het noodzakelijke (het ingeperkte toeval) te doorgronden, spade na spade in de ontwormde aarde, in haar handen de vrucht van God en in haar hoofd de wellustige duivelse beelden. Ze lachte, greep naar het glas naast haar bed, *rink de tele* (hoorde zij goed in haar schrik, het schrille?), de richting van waar, conducteursfluit, *el de foon*. Duizend glimscherf, slechts wat druppels op de vloer. Nogmaals het zich herhalend geluid. Lenig veerde ze op, als een donsje in een windvlaag, hand ging richting hoorn: "Hallo, met I ..." Des overvloeds geluid. "Wat? O, nee, ja jij Jeroen? Misschien morgen. Ik ben nu zo moe. Nou ja, graai grif, die geelachtige is van de voordeur. Tot zo. Doeg."

Overbruggend vanaf de te verlaten oever, beantwoordt geen blik de schikking van mijn groet, innemend geel ogen maanglanzende ogen in teveel doorschouwde cirkelbogen boven koppen sneeuw witte wolken met opgeklopte schuimwitte voeten, en tegen de leuning van de brug steunt haar al jaren in staat van verval zijnde fiets, ronde velgen rond de brokkeltandige spaken. De wielen tegen de strakke spijlen, het stuur losjes hangend over de bovenste horizontaal, sippelt onder het wegdek de rivier weg waar

direct weer water uit hemeldal daalt, en bewusteloos wakend over hemelse eigendommen vreet menig in staat van wanhoop verkerende wijsgeer haar spontaan stromende beelden, knabbelt oud weetkonijn verse slablaadjes, hersengroen, jeugddoortrokken nu nog, voeten in eerste teken van verechting lopen over gedachten die niet de hare waren, zo zij wilde vliegen kon niet, dus de tanden in de perzik zetten of niet, en minder banaal, in de handen, ogenblikkelijk, blind zelfs, waar geen oplossing oplossing is heeft het weekste deze keiharde kern: zelfs de rijpste, meest verblindend erotische perzik, heeft altijd een stenen hart (en ontstaat niet juist daarin de vernieuwing?)

Tussen de engel en mij zijn woorden gestorven, zijn woorden verloren gegaan. Tussen de engel en de dood zijn alle wegen wegen met hindernissen, schuiven dramatisch de wolken langs de maan, dwalen lichamen door de duisternis en klinkt soms de verwezen klank van een angstig dier.

"Elk woord is een dwaling," zei I ...

Ik knikte, zij begreep, en in de verte lachte de Krentenzer.

Mij omdraaiend ruik ik de geuren van ammoniak en bleekwater, zie ik witter gewassen wassen en hoor ik geëmotioneerde kindvrouwenstemmen hun enthousiasme kwelen, gevolgd door een schoolmeester-mannelijke bariton: "Het bewijs heeft u zelf gezien."

Ik rep mij van de weeromstuit naar de padenloze duisternis, waar hersenen nog niet door geconcentreerde bleekmiddelen zijn weggevreten. Zelfs witte tornado's deinzen terug voor het onontgonnen gebied tussen de engel en mij.

Een ander vuur laait op in overeenkomstige situaties (verwarmend, verzegend). Zachtglanzende ogen, of ze nu blauw of donkerbruin zijn, hun achterland noordelijk of zuidelijk, vlak of bergachtig, vulkanen, permafrost of wat ook, vlammen op en stralen mij blind. Een vinger wijst naar een paarlemoeren wolk boven de haven, avondrood,

vochtige dampen duiken op uit het water, zachte avondgeesten, die zich in de warmte van de dag langdurig hadden verscholen, beginnen zich dansend te manifesteren en omhullen het romantische avondgebeuren. Door het water komen de roeiers, steeds verder van huis.

Er is geen reden, geen argument om aan te tonen dat de warmte die op mijn lippen ligt die ene kant op moet en nergens heen gaat. Er is geen heenkomen, alles is alles reeds voorgegaan, alles bij alles achtergebleven: in laatste instantie is alles huid aan huid!

"Geen grondgedachte krijgt mij ooit meer ten hemel," zegt I ...

Maar het verzwegene kent zoveel meer gradaties dan dat wat uitgesproken wordt.